

Collyij Cadom. Soc. 1714.

THEODORI
BEZÆ VEZELII

Poëmata varia.

SYLVÆ.	CATO
ELEGIÆ.	CENSORIVS.
EPITAPHIA.	ABRAHAMVS
EPIGRAMM.	SACRIFICANS.
ICONES.	CANTICVM
EMBLEMATA.	CANTICORVM.

*Omnia ab ipso Auctore in unum nunc Corpus
collecta & recognita.*

Accessit IAC. LECTII V. CL. IONAH. seu
poetica paraphrasis ad eum vatem.

EXCVDEBAT
IACOBVS STOE R.

M. D. XCIX.

HA 668

T. H. B E Z Æ

Cato Censorius
Christianus.

THEODORI BEZÆ
CATO CENSORIVS
Christianus.

IN SVPERBOS.

 *EV*S fronte torua, naribus sonan-
ribus,
Sublimibus oculis, repando corpore,
Ipsoque gressu paulo qualis in ābulat,
Testans inanem totus arrogantiam:
Quinam Omne se esse somniat qui sit Nihil?
Et deerit huius scilicet superbia
Vindex, ab alto contuens te Vertice?
Cunctator iram qui suam si differat,
Quis te hūc ferat, ferre impotentem ceteros?

IN OTIOSOS.

*A*T tu, otiosi cui vnicum est negotium,
Spectare sueto, nil agendo, ceteros,
Viden rotatu supera ferri perpetuo?
Ventos ruentes aëris per areas?
Aguas perenni defluentes impetu?
Æquor reciprocis astuare fluctibus?
Ipsumque stabile permanens licet solum,

Induere

Induere formas tam subinde dispares ?

Hac cernis, inquam: nec tuam coargui

Sic supra & infra cogitas ignorantiam ?

Audi ergo, stulte, audire si tibi vacat,

Natus labori quum sit homo, non otio.

Quies labore redimitur, non otio:

Petus nec ullum est otio negotium.

IN EOSDEM.

Mortalium si nemo nascitur otio,
Urbem o beatam, curat in qua sedulus
Quod quisque ritè nactus est negotium.

IN AMBITIOSOS.

Obsacro qui, montis conscenso vertice, captas
Alterius Versum culmina montis iter:
Nec cessas montes adiungere montibus & nunquam,
Quo tibi sic fuerit tempore parata quies ?
Scilicet, Et possis ipsos transcendere calos,
Cali etiam cedit regia tota tibi,
Augebit ve tibi terras qui condidit orbem,
Hanc expleturo non tamen orbe sitim.
Immo Vel nunquam viuis potiere cupitis,
Vel miser ascendens, Ambitiose, rues:
Exstinctoque tibi, cui & viuo haud sufficit orbis,
Seni sufficient, Ambitiose, pedes.

THEOD. BEZÆ

IN MENDACES.

Ignota Calo, & ipsi Falsitas Solo,
Illisque cunctis ille qua rerum parens
Adstricta servat Veritatis Vinculo:
Sed grata solis (proh scelus) mortalibus,
Omnis magistra fraudis & Versutia,
Quamplurimorum in corde & ore considens.
Impune in ipsos Principum irruens thronos,
Clamosa Iudicum occupans subsellia,
In officinis, in tabernis personans,
Sacris & ipsis impudens ex pulpitis
Sursum, deorsum, sancta Vertens omnia:
Nunquamne mundo nisi ruente concides?
Nam dia cuncta ceu tuetur Veritas,
Sic cuncta dira Falsitate corruunt.

Regna ergo, regna quamdiu Deus sinet,
Mundi hoc merente falsitate Falsitas,
At, pauculi Vos, Veritas quibus placet,
Perstate fortes, Numinis freti manu.
Nam tempus aderit, Mundus atque Falsitas
Quum pariter Uno corruent sic impetu,
Ut illa Mundum, & Mundus illam pertrahat.

IN GARRVLOS.

Quam fari decuit, tacere Velle:
Velle, quum decuit tacere, fari:

Humana

*Humanis duo sunt cauenda summè
Privatis mala publicisque rebus.*

*Ex istis sed enim malis duobus,
Malim quæ potuit loqui tacentem,
Quàm quæ non decuit loqui loquentem.
Nam sunt quæ pateant tacendo multa,
Et dici potuere sæpe multa,
Quæ sunt temporibus suis tacenda.
Ergo aut discite, garruli, tacere,
Aut toto semel exulate mundo.*

IN NVGACES.

I*rrequieta suo quum voluant tempora motu
Sydera, & incertum currat mortalibus ævū,
Quo semel exacto, sit xuminis ante tribunal
Præterita ratio vitæ reddenda severi,
Quid vos nugando vitam exegisse iuuabit,
Inuitos cogent quos ad tam seria nuga?*

IN ADVLTEROS.

V*is orbē exscindi? subuertito funditus Urbes.
Vis Urbes ipsas tollere? tolle domos.
Vis delere domos? careat fac coniuge coniux,
V anâque sint sancti fœdera coniugij.
Ergo perire domos, Urbes, orbemque necesse est,
Orbe vel expelli quisquis adulter erit.*

THEOD. BEZÆ
IN THEOLOGOS VLTRA
modum Philosophantes.

QUæ Voce nobis prodidit Deus sua,
Ratione sciri nec queunt humanitas,
Vanis soporum somnians in somniis
Vel posse nosci, Vel doceri certius:
Id est tenebris lucem egere cogitans,
Princeps haberi dignus est amentium.
Mendacium nam Veritas coarguit:
Sed Veritatem non probat mendacium.

IN PERIVROS ET
blasphemos.

Iurare Numen, Numen est solio in sua
Locare, partim Et abditorum conscium,
Suaque partim Et Veritatis Indicem.
Scienter ergo, falsa Vel per Numina,
Falsum Se iurans, scis quod admittas scelus.
Certè in Dei throno, Dei hostem collocas,
In Veritatis pulpito Mendacium.
Nec huius in caput supera ruetis omnia?
Nec infera huius concideris sub pedes?
At te, scelesto quolibet scelestior,
Ipsam ore Numen qui laceßis impio,
Ut sceleris Unum inexplicabilis reum,
Expectat tui pena nota Numini.

IN EPICVREOS.

Hominem ore præferens, sed intus bestia,
 Quavis stolidior bestia,
 Tène intueri posse Syderum faces,
 Tanto meantes ordine?
 Calcare terra tène non pudet solum,
 Et tot soli miracula?
 Spectare tène reciproci æstus æquoris,
 Et tot manantes belluas?
 Et, ista Numen Optimum atque Maximum
 Quum cuncta cunctis nuntient,
 Oppedere istis Velle te tot testibus,
 Vt nota cunctis nescias?
 At, inquis, ista si Deus sic condidit,
 Nutūque dirigit suo,
 Cur esse miseros tot bonos sinens, malos
 Florere contra cernimus?
 Immò bonis quum cuncta cedant optimè,
 Quum cuncta pessimè malis,
 Malis quod esse bene putas: illis malè est:
 Bonis quod esse malè, benè est.
 Immò fateri sanè oportet optimum,
 Toties pepercit qui tibi.

IN ASSENTATORES.

Laudare immodicè, laudari si qua meretur,
 Virtutum honesto tegere turpia nomine,

THEOD. BEZÆ.

*Vt recto auertit sanas à tramite mentes,
Ex improbis sic reddit homines pessimos.
Assentatores fugiat quicumque veretur
Vltro perenne accersere sibi dedecus.
At quanto satius monitorem audire seuerum,
Laudare parcum, liberalem carpere!*

IN EBRIOSOS.

VOs farciendo deditos abdomini,
Mortem haurientes Unde Vitam ceteri,
Quos mane primum, seraque videt Vespera
Mense assidentes, poculisque grandibus,
Infame donec sitis intuentibus,
Fœdam vomentes crapulam, spectaculum:
Homines quis esse credat istis Cultibus?
Linentibus tot fronte picta pustulis?
Naso pyropis tot madente marcidis?
Cingente limbo oculos rubentes coccino?
Oculis fluore turgidis Vinaceo?
Rictu madente? disfluentibus genis?
Vos immò quisnam compararit bestiis?
Namque ebriasas nemo vidit bestias.
Qua sorte dignos ergo Vos censebimus?
Hac scilicet. Vinos Et ebrietas suos
Afficere pœnis quibus amatores solet,
Vos Esque Et Esque strenuè distorquant,
Tumulôque stratos perpetua premat sitis.

IN SCORTATORES.

Vos ô Voluptas quos in hircos & canes
Impura mutat, & meretricum iugo
Turpi subactos, mutuis in sordibus
Obire quævis adigit impurissima:
Et, coniugalis iura contra fœderis,
Non serere, sed perdere hominum genus docet:
Abite pestes ira iusta Numinis,
Naturæque ipsa quò fremens vos aduocat.

IN AVAROS.

Amore quânam tangeretur Numinis?
Amare quânam mutuo quemquam velit?
Amare quânam Velle sese dixerim?
Cui sola Numen Vnicum est Pecunia?
Qui captat ex re turpe lucrum qualibet?
Qui vivit ipse carnifex seivus sibi?
Exosus ergo est iure Avarus omnibus,
Vt qui sit hostis Numini, cunctis sibi.

IN INVIDOS.

Vos inferorum lurido infimo ex specu
Haustris Venenis pectus omne turgidi,
Nec Vestra ferre qui potestis commoda,

THEOD. BEZÆ.

Rebus fauere nec bonorum prosperis:
Abire quoniam iussero Vos, Inuidi,
Quos nec pati mundus queat superstites,
Nec ipsa forsant tartara ferant mortuos!
Nempe esse Vobis inferorum Et omnium
Instar soletis, semper esse pergite.
Et mutuo Vos perdit, Inuidi, Inuidos,
Quum miserius nil esse possit Inuidis.

IN FOENERATORES.

Qui mutuando de Suo nunquam Tuum,
Sed &que & &que de Tuo, Suum facit:
Cui, sterile quod Natura condidit, parit:
Qui dando spoliat, erogando colligit:
Nunquam serens qui metere nunquam desinit:
Qui cocta, cruda, deuorat, nunquam satur:
Cui, siue sterile, siue fertile sit solum,
Fert Luna census menstruos, Sol annuos:
Vis iste quis sit nosse? Fœnerator est,
Quo nulla mundo pestis est nocentior,
Quo nulla mundo pestis est frequentior.
At tu seuerus pauperum & index Deus,
Exedit iste quos suis centesimis,
Fac sapiat, aut raptus tribunal ad tuum,
Centesimo pœnas biat cum fœnore.

IN PSEVDOMONACHOS,

Quis Christum simulans, Epicuri est de gre-
ge porcus?

Cui scelus est Pietas, Religioque iocus?

Nomine quis celebs implet genitricibus Urbes:

Quis specie pauper, re sua cuncta facit?

Hi sunt infernis quos postquam fouit in antris,

Nequitia instructos qualibet arte sua,

Paulatim, iusta poscente hoc Numinis ira,

Eductos toto sparsit in orbe Sat.an,

Quos olim monachos, certo nimis omine, dixit

Gracia, cunctorum sunt quia μοναχοι ἄλλος.

IN EOS QUI EX MALO
lucrum sperant.

SI (quod fateri cogit impios licet
Addicta cuius conscientia crimini)

Pendent ab ſeno cuncta commoda numine,

Vno ecquis & squam vixit illo stultior,

Qui se boni & illius futurum compotem,

Boni omnis ipso auctore spreto, somniat?

IN PHILOSOPHOS ULTRA
modum theologizantes.

Priniceps Sophorum qui videtur maximus
A fine Græcè idem vocatus optimus,

THEOD. BEZÆ

*Mundum exitisse semper istum somnians,
Nunquam proinde desitutum credidit.*

*Res mira, tanto errore lapsum hunc turpiter
Longè sophorum creditum doctissimum.
Immò fieri sic hos probat stultissimos,
Iustum sapere qui nesciant intra modum.*

ROTVNDISSIMVM DN. BEZÆ
in adulteros hexasticum ita Græcè vertebat
Isaacus Casaubonus.

Εἰς μοιχοίς.

Kόσμον ὅλον βύλει ὀλίγα, πᾶρος ὄνυ πόλιας.
 Βύλει δ' αὖ πόλιας τὲς καὶ ἐν ἄρῃ δόμος.
 Ἀλλὰ δόμοις ἐθέλεις, μὴ τῷ μίλοι ἔργα γάμοιο.
 Μὴτε τὰ τῆς δυνῆς πρὸ ἡλύουτο βροτοῖς.
 Τοῖσι σωζομένων οἷς μοιχὰ καὶ λίκτεα μέμνη,
 Πᾶς δόμος, ὃ δὲ πόλις, κόσμος ὅλοιο δ' ὅλος.

IN SENECTAM.

Sperata cunctis, grata sed paucissimis
 Senecta præsens, qui sit ut te abhorreant
 Quibus beata patefacis vita fores,
 Huius miseras auitatis finiens?
 Terrena prater nempe quod nil cogitent
 Plerique rerum nescij caelestium.
 Hinc tot querelæ, hinc euiatus irriti,

Dum

*Dum tristis iste mortuus uiuens senex,
 Cervice tremula, lippientibus oculis,
 Rugis arata fronte, terram contuens,
 Fallente gressu vix inambulat tripes:
 At ille clamat sapere iam nihil sibi:
 Noctes diésque tuſſiens hic peruigil,
 Peruſtus alius februm caloribus,
 Sanis podagra vinctus hic angoribus,
 Carnifice tortus alius calculo miſer,
 Inanibus calum fatigant queſtibus:
 Alia malorum Et multa omittam millia;*

*Sed illa quid ſi non Senectæ, ſed ſibi
 Suoque accepta ferre debent luxui,
 Hæc inſta cuius pœna ſic perſoluitur?
 Immo Et Senectæ mille adhæreant cruceſ,
 Cruceſ quis illas iure dixerit malas,
 Noſſe Unde Numen, nos & ipſos, diſcimus?*

*Sanè ergo, quicquid hic Vel ille dictitet,
 Magnum Senectæ eſt optimi donum Dei:
 Siue illa mitis ſit, Et mihi, ſiue aſpera,
 Bono bene Et i nempe ſi quibus datur:
 Quod Bez a gratus hoc fatetur carmine;
 Tantùm eadem Et eſſe porro pergat obſecrans.*

FINIS.